

بررسی الگوی گذران وقت زوجین ساکن در مناطق شهری کشور بر اساس آمارهای گذران وقت ایران ۱۳۹۸-۱۳۹۹

خدیجه کریمی- رئیس گروه آمارهای اجتماعی

حسام خدامرادی- کارشناس آمارهای جمعیت

۱- مقدمه

در اکثر کشورهای توسعه یافته، طرح آمارگیری از گذران وقت، بخشی جدایی ناپذیر از آمارهای اجتماعی هستند، تعداد کشورهایی که داده‌های گذران وقت را جمع‌آوری می‌کنند در حال افزایش است. زمان را می‌توان به عنوان محدودیت نهایی در فعالیت انسان در نظر گرفت. برخلاف سایر منابع، زمان برای همه یکسان است. هر یک از ما ۲۴ ساعت در روز فرصت داریم. آمارگیری گذران وقت روش‌های متعدد و متنوعی را که مردم از این ساعت‌ها استفاده می‌کنند، اندازه‌گیری می‌کند.

طرح آمارگیری گذران وقت، اطلاعات مربوط به تمام فعالیت‌های انسانی را جمع‌آوری می‌کند، بنابراین می‌تواند طیف وسیعی از سیاست‌ها را ارائه دهد. سه حوزه کلیدی برای سیاست‌گذاری آگاهانه؛ کار بدون دستمزد و تولید غیر بازاری، نظارت بر رفاه و برابری جنسیتی هستند و سایر منابع داده برای آن‌ها کافی نیستند. این سه حوزه کلیدی، دلیل اصلی انجام مرتب طرح آمارگیری گذران وقت است.

طرح آمارگیری گذران وقت در کشور طی سه دوره زمانی ۱۳۸۸-۱۳۸۷، ۱۳۹۴-۱۳۹۳ و ۱۳۹۹-۱۳۹۸ هر ۵ سال یکبار انجام شد، جامعه هدف این طرح، شامل تمامی افراد ۱۵ ساله و بیشتر در خانوارهای معمولی ساکن و گروهی در مناطق شهری کشور است. در این گزارش از نتایج طرح در آخرین دوره (۱۳۹۸-۱۳۹۹) استفاده شده است و جامعه مورد بررسی زنان و مردان متاهلی هستند که در یک خانوار زندگی می‌کنند

۲- طرح موضوع

به دلیل توزیع نابرابر کار با مزد و بدون مزد بین مردان و زنان، داده‌های زمان صرف شده در کارهای خانگی و مراقبتی جزء ضروری تحلیل‌های جنسیتی است. از آنجایی که زنان سهم کلیدی در کار بدون مزد دارند که هم خانواده را حفظ و هم درآمد خانوار را ایجاد می‌کنند، درک طیف کامل فعالیت‌های زنان یک عنصر اساسی در الگوسازی حرکت به سمت یا دور شدن از برابری جنسیتی است. بنابراین، استفاده از داده‌های گذران وقت می‌تواند به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان ابزاری برای تحلیل سیاست‌گذاری در مورد جنسیت مورد استفاده قرار گیرند.

علیرغم تغییرات اساسی در نیم قرن گذشته، زنان همچنان نسبت به مردان، کار بدون دستمزد بیشتر و کار با مزد کمتری انجام می‌دهند. اما مردان مدتی را که برای انجام کارهای خانه و مراقبت از کودکان صرف می‌کنند، به میزان کمی افزایش داده‌اند. به عنوان مثال، در سال ۲۰۰۰، مردان در فنلاند به طور متوسط ۱۲ دقیقه بیشتر از سال ۱۹۸۷ در هر روز کار خانگی انجام دادند. بین سال‌های ۱۹۶۱ و ۱۹۹۵، مردان در بریتانیا میانگین زمان انجام نظافت منزل و مراقبت از کودکان را ۱۷ دقیقه در روز افزایش دادند. در کانادا از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۰ میانگین مدت زمانی که مردان صرف انجام کارهای خانه و مراقبت از کودکان می‌کنند، ۱۳ دقیقه افزایش یافته است. در فرانسه، بین سال‌های ۱۹۸۶ تا ۲۰۱۱، مردان تنها ۱۳ دقیقه میانگین زمان کار بدون دستمزد خود را افزایش دادند، در حالی که زنان میانگین زمان خود را ۴۸ دقیقه کاهش دادند. این تفاوت در سال ۲۰۱۱، ۸۷ دقیقه در روز بود.

زمانی که مشارکت زنان و مردان در مشاغل مزد و حقوق‌بگیری متفاوت باشد، نرخ انباشت سرمایه اقتصادی زوجین متفاوت خواهد بود. علاوه بر این، اگر یک زوج از هم جدا شوند، نتیجه اغلب این است که مرد با افزایش سرمایه اقتصادی از خانه می‌رود در حالی که سرمایه اقتصادی زن کاهش می‌یابد. در مواقعی که جبران خسارت مناسب نباشد، این نتیجه به‌طور بالقوه ناعادلانه است. برای طراحی سیاست‌هایی که به این مسائل

رسیدگی می‌کنند، شواهدی از توزیع مشترک کار با حقوق و دستمزد در خانواده‌ها مورد نیاز است. استفاده از داده‌های گذران وقت چنین شواهدی را ارائه می‌دهند.

در این گزارش تلاش شده است الگوی گذران وقت زوجین ۱۵ ساله و بیشتر ساکن در مناطق شهری کشور از نظر متوسط زمان صرف شده برای فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و کار بدون مزد (شامل خدمات خانگی، خدمات مراقبتی و کار داوطلبانه) و سایر فعالیت گذران وقت (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) به تفکیک زوج و زوجه بررسی شود.

۳- تعاریف و مفاهیم

کلیه‌ی فعالیت‌هایی که فرد در طول یک شبانه‌روز انجام می‌دهد براساس طبقه‌بندی بین‌المللی فعالیت‌ها برای آمارهای گذران وقت (ICATUS- ۱) (۲۰۱۶) به ۹ گروه اصلی تقسیم می‌شوند:

- ۱- اشتغال و فعالیت‌های مرتبط برای مزد
- ۲- تولید کالا برای استفاده نهایی خود
- ۳- خدمات خانگی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده
- ۴- خدمات مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده
- ۵- کار داوطلبانه بدون مزد، کار آموزی و سایر کارهای بدون مزد
- ۶- یادگیری
- ۷- معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی
- ۸- فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی
- ۹- رسیدگی و خود مراقبتی (طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۱۶)

۱-۳- وضع فعالیت

وضع فعالیت افراد در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری مورد نظر است. هریک از افراد از این نظر و با توجه به تعریف کار، در یکی از گروه‌های زیر قرار می‌گیرند.

۲-۳- جمعیت فعال اقتصادی

تمام افراد ۱۵ ساله و بیش‌تر که در طی ۷ روز قبل از آمارگیری در تولید کالا و خدمات مشارکت داشته (شاغل) و یا از قابلیت مشارکت برخوردار بوده‌اند (بیکار) جمعیت فعال اقتصادی محسوب می‌شوند.

شاغل: تمام افراد ۱۵ ساله و بیش‌تر که مطابق با تعریف کار در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری حداقل یک ساعت کار کرده، هر چند در شغل معمول خود کار نکرده باشند، شاغل محسوب می‌شوند. علاوه بر این، افراد دارای شرایط زیر نیز شاغل به حساب می‌آیند:

- افرادی که دارای شغلی هستند ولی در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری حداقل یک ساعت کار نکرده‌اند.

^۱. International of Activities For Time-Use Statistic classification

- افرادی که در فعالیتهای کشاورزی برای خود کار می‌کنند و به دلیل فصلی بودن کارشان در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری کار نکرده‌اند

- افرادی که به دلیل نوبتی بودن کارشان در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری سرکار خود نرفته‌اند.

- افرادی که از سازمان محل کار خود بورسیه تحصیلی گرفته‌اند و مشغول به تحصیل هستند و به این دلیل در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری کار نکرده‌اند

- افرادی که به دلیل مرخصی، تعطیلات، بیماری و مسافرت و... در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری سرکار خود نرفته‌اند.

- افرادی که به دلایلی نظیر تغییرات موقت سازمانی یا خرابی دستگاه‌ها و ماشین‌آلات، نداشتن مشتری یا سفارش کار به طور موقت سرکار نرفته‌اند.

- افرادی که از کار خود معلق شده‌اند ولی پیوند رسمی شغلی دارند.

بیکار: تمام افراد ۱۵ ساله و بیش‌تر که در ۷ روز پیش از مراجعه مأمور آمارگیری حداقل یک ساعت کار نکرده‌اند و دارای شغلی نیز نبوده‌اند در صورت داشتن دو شرط زیر بیکار محسوب می‌شوند.

۱- در ۳۰ روز گذشته برای جستجوی کار، اقدامات مشخصی را نظیر ثبت نام یا پیگیری در مؤسسات کاریابی، پرس و جو از دوستان، تماس با کارفرمایان، مطالعه آگهی‌های استخدامی و... انجام داده باشند

۲- آماده به کار باشند، یعنی طی یک دوره ۱۵ روزه شامل ۷ روز گذشته و ۷ روز آینده آمادگی شروع کار را داشته باشند.

همچنین افراد زیر بیکار محسوب شده‌اند:

- در انتظار شروع کار جدید هستند، یعنی برای آنان کاری مهیا شده و قرار است در آینده به آن کار مشغول شوند و نیز آماده به کار (طبق تعریف) هستند.

- در انتظار بازگشت به شغل قبلی و نیز آماده به کار (طبق تعریف) هستند. منظور از «در انتظار بازگشت به شغل قبلی» این است که فرد قبلاً دارای کار بوده و به دلایلی کار خود را از دست داده و پیوند رسمی شغلی ندارد ولی در انتظار بازگشت به شغل خود بسر می‌برد.

۳-۳- جمعیت غیرفعال اقتصادی

تمام افراد ۱۵ ساله و بیش‌تر که در طی ۷ روز قبل از آمارگیری در هیچ یک از دو گروه شاغلان و بیکاران قرار نمی‌گیرند جمعیت غیرفعال اقتصادی محسوب می‌شوند

محصل: افرادی که شاغل یا بیکار نباشند و طبق برنامه‌های آموزش رسمی کشور در حال تحصیل هستند یا در خارج از کشور مشغول به تحصیل می‌باشند محسوب می‌شوند.

دارای درآمد بدون کار: کسانی که شاغل، بیکار (جویای کار) و محصل محسوب نمی‌شوند و دارای درآمد حاصل از بازنشستگی، املاک و مستغلات، سود سهام، سپرده‌ها و... هستند، دارای درآمد بدون کار محسوب می‌شوند.

خانه‌دار: خانه‌دار به کسانی گفته می‌شود که شاغل، بیکار (جویای کار)، محصل و دارای درآمد بدون کار به حساب نمی‌آیند و مشغول انجام وظایف خانه‌داری هستند.

سایر: کسانی که در هیچ‌یک از گروه‌های بالا قابل طبقه‌بندی نیستند، در گروه سایر قرار می‌گیرند (نشریه گذران وقت، ۱۳۹۹: ۱۷-۱۶).

۳-۴- متوسط ساعات هر فعالیت

عبارت است از مجموع زمان صرف شده برای هر گروه فعالیت به تعداد کل افراد جامعه (جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر خانوار) (نشریه گذران وقت، ۱۳۹۹: ص ۱۸).

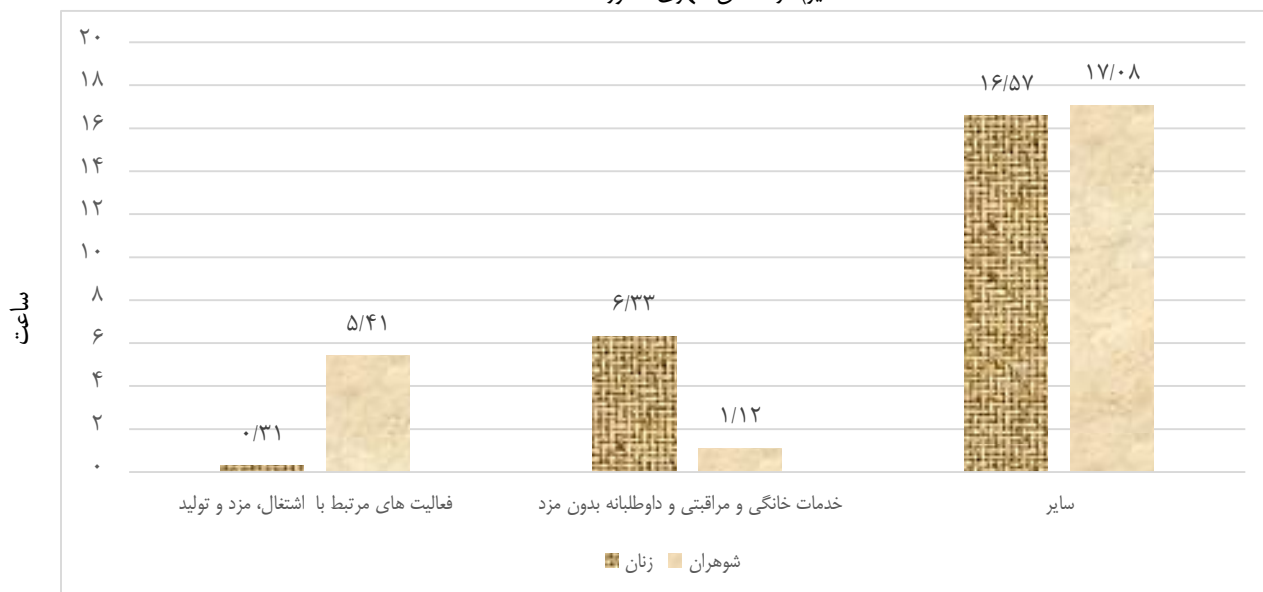
۴- الگوی گذران وقت زوجین ۱۵ ساله و بیشتر: ۱۳۹۹-۱۳۹۸

همانطور که قبلاً هم اشاره شد در این بررسی مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۱ و ۲ طبقه‌بندی ایکاتوس ۲۰۱۶ به عنوان فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۳، ۴ و ۵ (خدمات خانگی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده، خدمات مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده و کار داوطلبانه بدون مزد، کارآموزی و سایر کارهای بدون مزد) به عنوان خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و کدهای ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) به عنوان سایر فعالیت‌ها در نظر گرفته شده است.

نمودار ۱ الگوی گذران وقت زوجین ۱۵ ساله و بیشتر را در مناطق شهری نشان می‌دهد، براساس این نمودار مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۵ ساعت ۴۱ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۱ ساعت و ۱۲ دقیقه به خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده و ۱۷ ساعت و ۸ دقیقه به سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده‌اند در حالی که زنان (همسران) در یک شبانه روز ۳۱ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۶ ساعت و ۳۳ دقیقه به خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه و ۱۶ ساعت و ۵۷ دقیقه صرف سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده‌اند.

مقایسه الگوی گذران وقت همسران در یک شبانه روز گویای اختلاف زوجین در زمان صرف شده برای فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد می‌باشد. مردان (شوهران) ۵ ساعت ۱۰ دقیقه زمان بیشتری به کار با مزد و تولیدی اختصاص داده‌اند و در مقابل بیشتر وقت همسران (زنان) در منزل صرف خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد می‌شود بطوری که زنان ۵ ساعت و ۲۱ دقیقه بیشتر از شوهران خود صرف این فعالیت کرده‌اند.

نمودار ۱: متوسط زمان سپری شده در یک شبانه روز، توسط زوجین ۱۵ ساله و بیشتر به تفکیک گروه‌های فعالیت گذران وقت (فعالیت بامزد و بدون مزد و سایر) در مناطق شهری کشور: ۱۳۹۸-۱۳۹۹

۱-۴- فعالیت‌های گذران وقت زوجین ۱۵ ساله و بیشتر برحسب وضع سواد: ۱۳۹۸-۱۳۹۹

بررسی الگوی گذران وقت شوهران باسواد ۱۵ ساله و بیشتر گویای آن است براساس جدول ۱ مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۵ ساعت ۵۹ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۱ ساعت و ۱۳ دقیقه به خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۶ ساعت و ۴۹ دقیقه به سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده‌اند در حالی که زنان (همسران) باسواد در یک شبانه روز ۳۳ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۶ ساعت و ۳۹ دقیقه به خدمات خانگی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۶ ساعت و ۴۹ دقیقه صرف سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده‌اند.

بررسی الگوی گذران وقت شوهران بی سواد ۱۵ ساله و بیشتر گویای آن است، مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۲ ساعت ۴۱ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۱ ساعت و ۳ دقیقه به خدمات خانگی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۰ ساعت و ۱۶ دقیقه به سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده‌اند در حالی که زنان (همسران) بی سواد در یک شبانه روز ۱۵ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۵ ساعت و ۵۵ دقیقه به خدمات خانگی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۷ ساعت و ۵۰ دقیقه صرف سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده‌اند (جدول ۱).

مقایسه گذران وقت مردان متأهل با سواد با بی سواد تفاوت فاحشی را در نحوه گذران وقت آنان نشان می دهد، شوهران باسواد بیش از ۳ ساعت به فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و ۱۰ دقیقه به فعالیت های مرتبط با خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد، زمان بیشتری اختصاص می دهند و در مقابل شوهران بی سواد بیش از ۳ ساعت بیشتر در روز از وقت خود را صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) می کنند.

مقایسه گذران وقت زنان متأهل با سواد با بی سواد نشان می دهد، همسران باسواد ۱۸ دقیقه به فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و ۴۳ دقیقه به فعالیت های مرتبط با خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد، زمان بیشتری را نسبت به بی سوادان اختصاص می دهند و در مقابل همسران بی سواد ۵۹ دقیقه بیشتر از همسران باسواد در روز وقت خود را صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) می کنند.

جدول ۱: متوسط زمان سپری شده در یک شبانه روز، توسط زوجین ۱۵ ساله و بیشتر به تفکیک گروه های فعالیت

گذران وقت (فعالیت با مزد و بدون مزد و سایر) بر حسب وضع سواد در مناطق شهری کشور: ۱۳۹۸-۱۳۹۹

بی سواد	باسواد	گروه های فعالیت گذران وقت
۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	شوهران
۲:۴۱	۵:۵۹	فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید
۱:۰۳	۱:۱۳	خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد
۲۰:۱۶	۱۶:۴۸	سایر
۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	زنان
۰:۱۵	۰:۳۳	فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید
۵:۵۶	۶:۳۹	خدمات خانگی و مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده
۱۷:۵۰	۱۶:۴۹	سایر

۲-۴- فعالیت های گذران وقت زوجین ۱۵ ساله و بیشتر بر حسب وضع فعالیت اقتصادی : ۱۳۹۸-۱۳۹۹

بررسی الگوی گذران وقت شوهران شاغل ۱۵ ساله و بیشتر در جدول ۲ نشان می دهد که مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۷ ساعت ۴۹ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۵۸ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۵ ساعت و ۱۲ دقیقه به سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده اند در حالی که زنان (همسران) شاغل در یک شبانه روز ۴ ساعت و ۲۶ دقیقه از وقت خود را

صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۴ ساعت و ۵۳ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۴ ساعت و ۴۱ دقیقه صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده اند.

بررسی الگوی گذران وقت شوهران بیکار ۱۵ ساله و بیشتر نشان می دهد مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۳۳ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۲ ساعت و ۶ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۱ ساعت و ۲۲ دقیقه به سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده اند در حالی که زنان (همسران) بیکار در یک شبانه روز ۱۱ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۶ ساعت و ۶ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۷ ساعت و ۴۳ دقیقه صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده اند.

بررسی الگوی گذران وقت شوهران خانه دار ۱۵ ساله و بیشتر نشان می دهد مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۸ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۶ ساعت و ۳۱ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۷ ساعت و ۲۲ دقیقه به سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده اند در حالی که زنان (همسران) خانه دار در یک شبانه روز ۶ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۶ ساعت و ۴۵ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۷ ساعت و ۹ دقیقه صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده اند.

بررسی الگوی گذران وقت شوهران محصل ۱۵ ساله و بیشتر نشان می دهد مردان (شوهران) در یک شبانه روز، ۱۲ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۳ ساعت و ۳ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۰ ساعت و ۴۷ دقیقه به سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده اند در حالی که زنان (همسران) محصل در یک شبانه روز ۲ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۵ ساعت و ۱۹ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۸ ساعت و ۳۸ دقیقه صرف سایر فعالیت ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه های گروهی، تمرین های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده اند.

بررسی الگوی گذران وقت شوهران دارای درآمد بدون کار ۱۵ ساله و بیشتر نشان می‌دهد مردان(شوهران) در یک شبانه روز، ۹ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۱ ساعت و ۴۳ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۲ ساعت و ۸ دقیقه به سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده‌اند در حالی که زنان(همسران) دارای درآمد بدون کار در یک شبانه روز ۵ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۵ ساعت و ۴۲ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۱۸ ساعت و ۱۳ دقیقه صرف سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده‌اند

بررسی الگوی گذران وقت شوهران سایر (وضع فعالیت) بدون کار ۱۵ ساله و بیشتر نشان می‌دهد مردان(شوهران) در یک شبانه روز، ۷ دقیقه از وقت خود را صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید، ۱ ساعت و ۴ دقیقه به خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۲ ساعت و ۴۸ دقیقه به سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) اختصاص داده‌اند در حالی که زنانی(همسران) که وضع فعالیت آنها سایر است در یک شبانه روز ۱ ساعت و ۳۷ دقیقه وقت خود را صرف خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و ۲۲ ساعت و ۲۳ دقیقه صرف سایر فعالیت‌ها (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) کرده‌اند.

مقایسه الگوی گذران وقت به تفکیک وضع فعالیت بیانگر این است که شوهران صرف نظر از وضع فعالیت آنان (به جز شوهران خانه دار) همواره به طور متوسط ۳ ساعت زمان کمتری به فعالیت‌های مربوط به خدمات خانگی و مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و فعالیت داوطلبانه و کارآموزی بدون مزد در یک شبانه روز اختصاص می‌دهند. در واقع می‌توان گفت میزان همکاری مردان در خانواده برای فعالیت‌های بدون مزد بیشتر تحت تاثیر عوامل فرهنگی جامعه است و تحت تاثیر وضع سواد و اشتغال مردان قرار نمی‌گیرد.

جدول ۲: متوسط زمان سپری شده در یک شبانه روز، توسط زوجین ۱۵ ساله و بیشتر به تفکیک گروه‌های فعالیت گذران وقت (فعالیت بامزد و بدون مزد و سایر) در یک شبانه روز بر حسب وضع فعالیت اقتصادی در مناطق شهری کشور: ۱۳۹۸-۱۳۹۹

(دقیقه / ساعت)

غیر فعال			فعال از نظر اقتصادی			کل	گروه های فعالیت گذران وقت
سایر	دارای درآمد بدون کار	محصل	خانه دار	بیکار	شاغل		
۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	شوهران
۰:۰۷	۰:۰۹	۰:۱۲	۰:۰۸	۰:۳۳	۷:۴۹	۵:۴۱	فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید
۱:۰۴	۱:۴۳	۳:۰۳	۶:۳۱	۲:۰۶	۰:۵۸	۱:۱۲	خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد
۲۲:۴۸	۲۲:۰۸	۲۰:۴۷	۱۷:۲۲	۲۱:۲۲	۱۵:۱۲	۱۷:۰۸	سایر
۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	۲۴:۰۰	زنان
۰:۰۰	۰:۰۵	۰:۰۲	۰:۰۶	۰:۱۱	۴:۲۶	۰:۳۱	فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید
۱:۳۷	۵:۴۲	۵:۱۹	۶:۴۵	۶:۰۶	۴:۵۳	۶:۳۳	خدمات خانگی، مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد
۲۲:۲۳	۱۸:۱۳	۱۸:۳۸	۱۷:۰۹	۱۷:۴۳	۱۴:۴۱	۱۶:۵۶	سایر

۵- نتیجه گیری

در این بررسی مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۱ و ۲ طبقه بندی ایکاتوس ۲۰۱۶ به عنوان کار (فعالیت‌های) فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و مجموع زمان صرف شده برای کدهای ۳،۴ و ۵ (خدمات خانگی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده، خدمات مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و خانواده و کار داوطلبانه بدون مزد، کارآموزی و سایر کارهای بدون مزد) به عنوان خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد و کدهای ۶، ۷، ۸، و ۹ (یادگیری، معاشرت، ارتباط، مشارکت اجتماعی و آداب و رسوم دینی، فرهنگ، فراغت، رسانه‌های گروهی، تمرین‌های ورزشی و رسیدگی و خود مراقبتی) به عنوان سایر فعالیت‌ها در نظر گرفته شده است.

مقایسه الگوی گذران وقت همسران در یک شبانه روز گویای اختلاف زوجین در زمان صرف شده برای فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید و خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد می‌باشد. مردان (شوهران) ۵ ساعت ۱۰ دقیقه زمان بیشتری به کار با مزد و تولیدی اختصاص داده‌اند و در مقابل بیشتر وقت همسران (زنان) در منزل صرف خدمات خانگی و مراقبتی و داوطلبانه بدون مزد می‌شود بطوری که زنان ۵ ساعت و ۲۱ دقیقه بیشتر از شوهران خود صرف این فعالیت کرده‌اند.

شوهران باسواد تقریباً دو برابر شوهران بی‌سواد زمان صرف فعالیت‌های مرتبط با اشتغال، مزد و تولید می‌کنند در حالی که این تفاوت برای زنان باسواد ۱۸ دقیقه بیشتر از زنان بی‌سواد است. شوهران باسواد فقط ۱۰ دقیقه بیشتر از مردان بی‌سواد وقت خود را در یک شبانه روز به فعالیت‌های مرتبط با خدمات خانگی و مراقبتی برای خانوار و کار داوطلبانه بدون مزد اختصاص می‌دهد.

مقایسه الگوی گذران وقت به تفکیک وضع فعالیت بیانگر این است که شوهران صرف نظر از وضع فعالیت آنان (به جز شوهران خانه دار) همواره به طور متوسط ۳ ساعت زمان کمتری به فعالیت‌های مربوط به خدمات خانگی و مراقبتی بدون مزد برای اعضای خانوار و فعالیت داوطلبانه و کارآموزی بدون مزد در یک شبانه روز اختصاص می‌دهند. در واقع می‌توان گفت میزان همکاری مردان در خانواده برای فعالیت‌های بدون مزد بیشتر تحت تاثیر عوامل فرهنگی جامعه است و تحت تاثیر وضع سواد و اشتغال مردان قرار نمی‌گیرد.

۶- منابع

- نشریه گذران وقت، ۱۳۹۹، مرکز آمار ایران

- طبقه‌بندی فعالیت‌ها برای آمارهای گذران وقت، (ایکاتوس ۲۰۱۶)، درگاه ملی آمار www.amar.org.ir

- نشریه گذران وقت سال ۹۹-۱۳۹۸ فصول (پاییز، زمستان، بهار و تابستان)، درگاه ملی آمار www.amar.org.ir

- Guidelines for Harmonizing Time-Use Surveys, Prepared by the Task Force on Time-Use Surveys, CONFERENCE OF EUROPEAN STATISTICIANS, Second Meeting of the ۲۰۱۳/۲۰۱۴ Bureau Geneva, ۲۱-۲۲ October ۲۰۱۳